

■ ДУМКА МОЛОДОГО ВЧЕНОГО

УДК 338.433

СІЛЬСЬКЕ ГОСПОДАРСТВО УКРАЇНИ: СУЧАСНИЙ СТАН ТА ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ©

О.С. ПОТАПОВ,
здобувач кафедри аграрного
менеджменту,
Вінницький національний
аграрний університет
(м. Вінниця)

У статті викладено основні результати дослідження сучасного стану сільського господарства України. Проведено аналіз основних макроекономічних показників та змін частки сільського господарства в структурі ВВП світового господарства. На підставі багатоукладності аграрного сектору оцінюються зміни в кількості підприємств у розрізі організаційно-правових форм господарювання.

Проведена оцінка змін частки сільського господарства в економіці України підтвердила вагомість ролі аграрного бізнесу в системі національної економіки та його потужний експортний потенціал. На основі проведеного аналізу основних показників виробництва сільського господарства визначено, що галузь має широкі можливості для економічного зростання і характеризується зростанням випуску продукції, інвестицій та заробітної плати. Найбільш розвинутим залишається рослинництво, функціонування якого стимулюється сировинними експортними поставками зернових та олійних культур.

Ключові слова: національна економіка, сільське господарство, макроекономічні показники, тенденції розвитку, рослинництво, тваринництво.

Табл.: 8. Рис.: 1. Літ.: 12.

Постановка проблеми. Глибокі глобальні та інтеграційні зміни у світовій економіці зумовлюють появу нових важелів управління та стратегічного розвитку національної економіки кожної конкретної держави. Встановлення національних пріоритетів та побудова комплексної стратегії розвитку потребують досліджень сучасного стану галузей економіки та тенденцій, що виникають у середовищі таких економічних систем. Одна із провідних галузей національної економіки – сільське господарство, яке є джерелом забезпечення продовольчими ресурсами (сировиною) та створює пріоритети формування системи продовольчої безпеки [1]. У зв'язку з цим, стан та основні тенденції, що склались в економіці сільського господарства за останні роки, становлять особливий інтерес і дозволяють сформуванню цілісної уяви про функціонування процесів в даній галузі та застосовувати у подальшому необхідні важелі впливу для їх розвитку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Сучасний стан розвитку економіки аграрного сектору висвітлювався в наукових працях Г.М. Калетніка [2], П.Т. Саблука [3], А.Г. Мазура [4], В.Г. Андрійчука [5], Н.І. Бурлаки [6], М.Ю. Коденської [7] та ін. Існуючі розробки розкрили теоретико-методологічні аспекти та концептуальні

© О.С. ПОТАПОВ, 2018

Науковий керівник: доктор економічних наук Мазур А.Г.

положення формування, використання та стратегічного розвитку аграрного виробництва. Проте динамічність розвитку ринків сільськогосподарських культур зумовлює потребу в отриманні нових результатів аналізу сучасного стану в умовах адаптації до нових змін, світової глобалізації та інтеграції.

Формулювання цілей статті. Метою статті є дослідження проблематики та особливостей розвитку сучасного стану сільського господарства України в контексті змін світового господарства та національної економіки.

Виклад основного матеріалу дослідження. Специфічність аграрного виробництва зумовлює основні характеристики його розвитку, що насамперед відображаються у повільних еволюційних змінах якісних ознак ресурсної складової (землі, видів рослин і тварин), прояв яких поступово відбувався у міру проходження інноваційного шляху в технологіях виробництва, засобах та формах організації праці [3]. Світова економіка (не є виключенням аграрна галузь) орієнтується на інноваційну модель розвитку, характерною рисою якої є використання нових проектних рішень з розширеними можливостями інвестицій та використанням ресурсів. Незважаючи на збільшення інноваційної складової в виробництві, за останні роки в світовій економіці відбулось падіння основних макроекономічних показників (табл. 1).

Таблиця 1

Основні макроекономічні показники розвитку світового господарства, 2014-2016 рр.

Показники	2014 р.	2015 р.	2016 р.	Відхилення 2016 р. від 2014 р., +/-
1	2	3	4	5
Валовий внутрішній продукт, млн дол. США	78382556,7	74170527,4	75117111,9	-3265444,8
Річне зростання валового внутрішнього продукту в дол. США, %	2,4	-5,4	1,3	-1,1
Валовий внутрішній продукт на душу населення, млн дол. США	10776,7	10080,5	10094,1	-682,6
Річне зростання валового внутрішнього продукту на 1 душу населення в дол. США, %	1,2	-6,5	0,1	-1,1
Валовий національний дохід, млн дол. США	78616727,7	74383118,6	75150536,1	-3466191,6
Річне зростання валового національного доходу в дол. США, %	2,7	-5,4	1,0	-1,7
Валовий національний дохід на душу населення, млн дол. США	10808,9	10109,4	10098,6	-710,3
Обсяг виробництва сільського господарства, лісового господарства та рибальства, млн дол. США	3319558,8	3166391,1	3142846,7	-176712,1
Частка виробництва сільського господарства, лісового господарства та рибальства в ВВП в дол. США, %	4,2	4,3	4,2	0
Річне зростання виробництва сільського господарства, лісового господарства та рибальства в ВВП в дол. США, %	1,5	-4,6	-0,7	-2,2

Продовження табл. 1

1	2	3	4	5
Формування капіталу, млн дол. США	19413566,3	18563116,6	18461334,6	-952231,7
Частка формування капіталу в ВВП в дол. США, %	24,8	25,0	24,6	-0,2
Річне зростання капіталу в дол. США, %	3,5	-4,4	-0,5	-4

Джерело: складено та розраховано автором за даними FAO [8]

Це прослідковується як в частині основних показників національних рахунків, таких як валовий внутрішній продукт, так і в частині нагромадження капіталу (капіталізації прибутків). За даними Продовольчої та сільськогосподарської організації Об'єднаних Націй зменшення валового внутрішнього продукту на душу населення у 2016 р. у порівнянні з 2014 р. становило -682,6 млн дол. США (річне зменшення -1,1%) при річному зменшенні капіталу на 4% (табл. 1). Глобальні тенденції відобразились на розвитку сільського господарства. Обсяг виробництва продукції сільського господарства в світі у 2016 р. порівняно з 2014 р. зменшився на 176712,1 млн дол. США (зменшення на 2,2%). При цьому частка виробництва сільського господарства, лісового господарства та рибальства у структурі ВВП у світі залишається незмінною і тримається на рівні 4,2%. Проте в багатьох країнах сільське господарство є одним із ключових елементів у формуванні національної економічної системи, має свою ідентичність та особливості інституціонального утворення.

Сільське господарство України є багатокладним, що зумовлено існуванням різних організаційних форм господарювання в конкурентному ринковому середовищі [2]. Кількість підприємств України, які здійснювали сільськогосподарську діяльність за організаційно-правовими формами господарювання у період з 2015-2017 рр., наведена у таблиці 2.

Таблиця 2

Кількість підприємств України, які здійснювали сільськогосподарську діяльність за організаційно-правовими формами господарювання, одиниць

Показники	2015 р.	2016 р.	2017 р.	Відхилення (2017 р. від 2015 р.), %
Усього сільськогосподарських підприємств:	45379	47697	45558	0,4
в т.ч. господарські товариства	7721	8700	6967	-9,8
приватні підприємства	3627	3752	3215	-11,4
кооперативи	596	738	448	-24,8
фермерські господарства	32303	33682	34137	5,7
державні підприємства	241	222	199	-17,4
підприємства інших форм господарювання	891	603	592	-33,6

Джерело: складено та розраховано автором на основі [9]

За отриманими розрахунками спостерігається тенденція до скорочення кількості сільськогосподарських підприємств у межах організаційно-правових форм. Кількість державних підприємств та кооперативів зменшилась у 2017 р., порівняно з 2015 р., відповідно на 17,4% та 24,8%. Спостерігалось збільшення фермерських господарств і становило у 2017 р. 34137 одиниць, що на 5,7% більше, ніж у 2015 р. Слід зазначити, що сільське господарство України, за твердженням В.Г. Андрійчука,

характеризується надмірною концентрацією, яка виявляється у привілейованому стані агрохолдингів щодо використання та володіння ресурсами виробництва (особливо земельними) та капіталом [5]. Як наслідок цього, існує загроза виникнення аграрного латифундизму та орендозакріпачення. Тому зростання приватних малих форм господарювання на селі, зокрема фермерських господарств, є позитивним зрушенням в аграрному секторі України в цілому. Як зазначає А.Г. Мазур та О.Ю. Самборська [4], фермерські господарства можуть за певних умов виникати як результат реструктуризації та трансформації особистих селянських господарств.

Пріоритетність сільського господарства в державі підтверджується структурними характеристиками галузі в економіці України в цілому. Частка галузі сільського господарства в економіці України за період 2015-2017 рр. наведена у таблиці 3.

Таблиця 3

Частка галузі сільського господарства в економіці України, %

Показники	2015 р.	2016 р.	2017 р.	Відхилення 2017 р. від 2015 р., +/-
Випуск продукції	13,3	13,0	11,6	-1,7
Валова додана вартість	14,2	13,8	12,1	-2,1
Капітальні інвестиції	11,0	14,1	14,3	3,3
Вартість основних засобів	2,8	3,3	4,4	1,7
Кількість сільського населення	31,1	31,1	31,0	-0,1
Кількість зайнятого населення	17,5	17,6	17,7	0,2
Експорт	31,1	33,9	33,8	2,6
Імпорт	8,1	8,7	7,8	-0,3

Джерело: розраховано автором на основі [9,10]

Статистичні дані таблиці 3 свідчать про тенденцію до скорочення частки випуску продукції галузі сільського господарства в економіці України. Зміна показників у 2017 р. у порівнянні з 2015 р. по випуску сільського господарства становила -1,7%, а по валовій доданій вартості -2,1%. Проте ця галузь конкурентоспроможна на зовнішніх ринках і розширює експортні поставки сільськогосподарських культур (питома вага експорту зросла за 3 роки на 2,6%). В останні роки Україна здійснює експортні поставки на ринки Японії, Швейцарії, Південно-Африканської Республіки та ін. Аграрний комплекс є одним із ключових наповнювачів бюджету [6]. Сільське господарство є привабливим для інвестування, про що свідчить зростання частки його капітальних інвестицій в економіці України у 2017 р., порівняно з 2015 р., на 3,3%.

Незважаючи на зменшення частки випуску сільського господарства в економіці України у 2015-2017 рр., ця галузь має значний потенціал для збільшення виробництва. Проте високі витрати, що формують повну собівартість продукції, не покриваються отриманими доходами. Випуск продукції збільшився на 30,2%, а фінансові результати до оподаткування зменшились на 32,8% (табл. 4). Спостерігається відтік робочої сили, на який не впливає стимул зростання заробітної плати. Так кількість зайнятого населення в сільському господарстві України зменшився на 0,3% при зростанні середньомісячної номінальної заробітної плати штатних працівників на 83%. Слід зазначити, що показники зовнішньоекономічної діяльності в цей же період мають тенденцію до зростання, як по експорту (+ 21,9%), так і по імпорту (+ 23,4%). Зменшення частки валової доданої вартості зумовлене експортом сировинних ресурсів.

Таблиця 4

Основні економічні показники розвитку сільського, лісового та рибного господарства України, 2015-2017 рр.

Показники	2015 р.	2016 р.	2017 р.	Відхилення 2017 р. від 2015 р., +/-	Відхилення 2017 р. від 2015 р., %
Випуск продукції у фактичних цінах, млн грн	558788	655569	727352	168564	30,2
Валова додана вартість у фактичних цінах, млн грн	239806	279701	305194	65388	27,3
Фінансові результати до оподаткування, млн грн	103137,6	91109,5	69344,1	-33794	-32,8
Капітальні інвестиції, млн грн	30155	50484	64243	34088	113,0
Вартість основних засобів, млн грн	210169	270467	341622	131453	62,5
Кількість сільського населення, тис. осіб	13244,7	13171,4	13084,6	-160,1	-1,2
в т.ч. чоловіки	6254,2	6225,9	6194,4	-59,8	-1,0
жінки	6990,5	6945,5	6890,2	-100,3	-1,4
Кількість зайнятого населення в сільському господарстві, тис. осіб	2870,6	2866,5	2860,7	-9,9	-0,3
Середньомісячна номінальна заробітна плата штатних працівників, грн	3309	4195	6057	2748	83,0
Експорт, млн дол. США	14563,1	15281,8	17756,8	3193,7	21,9
Імпорт, млн дол. США	3484,4	3891,1	4301,2	816,8	23,4

Джерело: складено автором на основі [10, 12]

Середній темп приросту валової доданої вартості сільського господарства (за середніми значеннями у 2012-2016 рр.) в розрізі регіонів наведено на рис. 1.

Рис. 1. Картограма середнього темпу приросту валової доданої вартості сільського господарства у регіонах України у 2012-2016 рр.

Основні показники виробництва сільського господарства України у 2015-2017 рр. наведено в таблиці 5. Як показують статистичні дані, у 2017 р., порівняно з 2015 р., відбулось збільшення вартості валової та реалізованої продукції на 4,0% та 5,7% відповідно. При цьому визначилась чітка тенденція до збільшення посівних площ під технічні культури, розмір яких у 2017 р., порівняно з 2015 р., збільшився на 10,9%.

Таблиця 5

**Основні показники виробництва сільського господарства
України, 2015-2017 рр.**

Показник	2015 р.	2016 р.	2017 р.	Відхилення 2017 р. від 2015 р., %	В середньому у 2015-2017 рр.
Валова продукція сільського господарства в постійних цінах 2010 р., млн грн	239467	254641	249157	4,0	247755,0
Вартість реалізованої продукції сільського господарства сільськогосподарськими підприємствами у фактичних цінах, млн грн	336970	291219	356159,6	5,7	328116,2
Кількість сільськогосподарських підприємств, одиниць	45379	47697	45558	0,4	46211,3
Кількість найманих працівників, тис. осіб	502,7	515	497,8	-1,0	505,2
Посівні площі сільськогосподарських культур, тис. га	26902	27026	27585	2,5	27171,0
в т.ч. культури зернові та зернобобові	14739	14401	14624	-0,8	14588,0
культури технічні	8350	8852	9259	10,9	8820,3
культури кормові	1990	1932	1858	-6,6	1926,7
Кількість ВРХ, тис. гол.	3750,3	3682,3	3530,8	-5,9	3654,5
у т.ч. корови	2166,6	2108,9	2017,8	-6,9	2097,8
Свині, тис. гол.	7079	6669,1	6109,9	-13,7	6619,3
Птиці, тис. гол.	203986	201668	204830,9	0,4	203495,0

Джерело: складено та розраховано автором на основі [9]

Проте, за даними М.Ю. Коденської та С.А. Сегеди, в довгостроковій динаміці у період 1990-2016 рр. існувала тенденція до зменшення посівних площ на 5,4 млн га (16,6%). Посівна площа під соняшником майже вдвічі перевищує гранично допустимі норми, спостерігається катастрофічне зменшення посівів льону-довгунця. Стабільними залишаються площі під картоплею і овочами відкритого ґрунту в приватних ділянках населення [6].

Технічні культури мають високу експортну цінність і становлять базову основу експорту України. Разом із цим відбувається скорочення галузі тваринництва. У 2017 р., порівняно з 2015 р., поголів'я ВРХ зменшилось на 5,9%, а свиней на 13,7%. Слід зазначити, що дії держави мають бути спрямовані на підтримку галузі тваринництва та забезпечення процесів інтеграції рослинницької галузі з підприємствами переробки, що дозволяє збільшити частку доданої вартості в

кінцевій ціні та запобігти сировинній структурі експорту. Крім цього, розвинуте тваринництво зумовлює розвиток різнопрофільної діяльності підприємств. Це може бути виробництво кормів, альтернативних енергетичних ресурсів та ін.

Обсяги виробництва основних сільськогосподарських культур в Україні у 2015-2017 рр. представлені у таблиці 6. Статистичні дані свідчать, що за зазначений період найвищий відсоток збільшення продемонструвало виробництво цукрових буряків фабричних (+44,1%). Відбулось суттєве збільшення обсягів виробництва соняшника (+9,4). Зростання виробництва сільськогосподарських культур зумовлене потребою у їх експорті і не підтверджується зростанням обсягів їх переробки [6], особливо ця тенденція прослідковується по виробництву зерна та кукурудзи. Негативним фактором є зменшення виробництва плодів та ягід (-4,9%).

Таблиця 6

Виробництво основних сільськогосподарських культур в Україні, 2015-2017 рр., тис. т

Показники	2015 р.	2016 р.	2017 р.	Відхилення 2017 р. від 2015 р., +/-	Відхилення 2017 р. від 2015 р., %
Культури зернові та зернобобові	60125,8	66088	61916,7	1790,9	3,0
Цукрові буряки фабричні	10330,8	14011,3	14881,6	4550,8	44,1
Соняшник	11181,1	13626,9	12235,5	1054,4	9,4
Картопля	20839,3	21750,3	22208,2	1368,9	6,6
Культури овочеві	9214	9414,5	9286,3	72,3	0,8
Культури плодові та ягідні	2152,8	2007,3	2048	-104,8	-4,9

Джерело: складено та розраховано автором на основі [9]

Обсяги виробництва основних видів продукції тваринництва за категоріями господарств України наведені у таблиці 7. У 2015-2017 рр. прослідковується зменшення фізичних обсягів виробництва продукції тваринництва, зокрема молока – на 3,2%, яєць – на 7,6%, м'яса – на 0,2%. Уповільнення збільшення виробництва продукції тваринницькою галуззю зумовлене рядом факторів, основним серед яких є зменшення поголів'я.

Таблиця 7

Виробництво основних видів продукції тваринництва України, 2015-2017 рр.

Показники	2015 р.	2016 р.	2017 р.	Відхилення 2017 р. від 2015 р., +/-	Відхилення 2017 р. від 2015 р., %
М'ясо всіх видів (у забійній вазі), тис. т	2322,6	2323,6	2318,2	-4,4	-0,2
Молоко, тис. т	10615,4	10381,5	10280,5	-334,9	-3,2
Яйця, млн шт.	16782,9	15100,4	15505,8	-1277,1	-7,6
Вовна, т	2270	2072	1967	-303	-13,3
Мед, т	63615	59294	66231	2616	4,1

Джерело: складено та розраховано автором на основі [9]

У відповідності до фізичних обсягів виробництва продукції рослинництва та тваринництва відбулись зміни у формуванні реалізаційних цін на дані види продукції (табл. 8).

Таблиця 8

Динаміка середніх цін реалізації основної продукції сільськогосподарськими підприємствами України, 2015-2017 рр., грн/т

Показники	2015 р.	2016 р.	2017 р.	Відхилення 2017 р. від 2015 р., грн./т	Відхилення 2017 р. до 2015 р., %
Культури зернові та зернобобові	2912,1	3414,0	3771,6	859,5	129,5
з них					
пшениця	2796,2	3287,9	3814,7	1018,5	136,4
кукурудза на зерно	2989,9	3530,0	3668,9	679,0	122,7
Насіння культур олійних	7531,5	8656,1	9132,0	1600,5	121,2
з них					
насіння соняшнику	7571,0	8516,0	8815,1	1244,1	116,4
боби сої	7454,3	8895,2	9488,9	2034,6	127,2
насіння ріпаку й кользи	7491,2	9117,4	10101,0	2609,8	134,8
Буряк цукровий фабричний	788,6	848,6	825,3	36,7	104,6
Картопля	2436,3	2631,8	3296,3	860,0	135,2
Культури овочеві	3903,4	3924,2	4136,1	232,7	105,9
Культури плодові та ягідні	5894,5	5863,8	8766,6	2872,1	148,7
Виноград	6450,3	6307,0	6219,5	-230,8	96,4
Культури баштанні продовольчі	1059,2	1282,0	2613,9	1554,7	246,7
Цукор білий кристалічний буряковий	9633,0	11105,1	11364,0	1731,0	117,9
Льон-довгунець (крім насіння)	11332,7	4609,9	3772,8	-7559,9	33,2
Гриби	23468,6	25675,8	30015,5	6546,9	127,8
Тварини сільськогосподарські живі	21966,2	22468,0	31838,4	9872,2	144,9
з них					
велика рогата худоба	20695,7	21132,2	36343,2	15647,5	175,6
свині	24259,8	23820,8	33409,7	9149,9	137,7
птиця свійська (без добових курчат)	21262,0	21543,1	28285,1	7023,1	133,0
Молоко від сільськогосподарських тварин усіх видів, сире	4347,3	5461,8	7234,0	2886,7	166,4
Яйця птиці свійської в шкаралупі свіжі (без яєць на інкубацію), грн за тис. шт	1333,2	1108,7	1145,9	-187,3	85,9
Вовна овець і кіз	14216,7	24420,4	19833,9	5617,2	139,5
Мед натуральний	30539,7	35105,7	39418,4	8878,7	129,1

Джерело: складено та розраховано автором на основі [11, 12]

З урахуванням даних щодо скорочення випуску продукції, можна зробити висновок про збільшення вартісних показників за рахунок реалізаційних цін на протипагу фізичному обсягу виробництва. Незначним виявилось зростання цін цукрових буряків фабричних (104,6% росту ціни 2017 р. до 2015 р.) та овочевих культур (105,9% росту ціни 2017 р. до 2015 р.). Істотним зменшенням ціни характеризувались такі види продукції, як: льон-довгунець (крім насіння) (33% росту або 63% падіння ціни 2017 р. до 2015 р.); яйця птиці свійської в шкаралупі свіжі (85,9% росту або 14,1% падіння ціни 2017 р. до 2015 р.).

Висновки. Структурні характеристики сільського господарства України відображають як світові тенденції загального падіння обсягів виробництва, так і внутрішні зміни внаслідок переорієнтації ринків та реструктуризації технологічного укладу. В структурі ВВП національної економіки частка сільського господарства становить близько 11%. Основною тенденцією, що переважає в змінах організаційно-правових форм господарювання, є зростання кількості фермерських господарств, що зумовлено відповідними заходами фінансової підтримки держави. Розвиток відносин з ЄС зумовив зростання експорту технічних культур з найвищим рівнем рентабельності, внаслідок чого в структурі посівних площ збільшилась частка їх посівів (зокрема соняшника). Унаслідок таких зрушень технологічний уклад залишається монокультурним, а експорт має сировинну структуру. Галузь тваринництва залишається найбільш вразливою щодо скорочення поголів'я худоби і, відповідно, зменшення виходу готової продукції.

Список використаних джерел

1. Калетнік Г.М. Місце і роль продовольчої безпеки у формування економічної безпеки України / Г.М. Калетнік, Г.О. Пчелянська// Бізнес Інформ. 2014. № 2. С. 30-34.
2. Калетнік Г.М. Стратегіко-інституційні засади ефективності використання потенціалу аграрного сектору економіки/ Г.М. Калетнік// Економіка. Фінанси. Менеджмент: актуальні питання науки і практики. 2015. №1. С. 3-15.
3. Саблук П.Т. Інноваційна модель розвитку аграрного сектору економіки України та роль науки в її становленні/ П.Т. Саблук //Проблеми інноваційно-інвестиційного розвитку. 2011. №2. С. 200-208.
4. Мазур А.Г. Еволюція малих форм господарювання на селі/ А.Г. Мазур, О.Ю. Самборська// Економіка, фінанси, менеджмент: актуальні питання науки і практики. 2016. №8. С. 19-26.
5. Андрійчук В.Г. Надконцентрація агропромислового виробництва і земельних ресурсів та її наслідки/ В.Г. Андрійчук //Економіка АПК. 2009. №2. С. 3-14.
6. Бурлака Н.І. Стан та перспективи розвитку агропромислового комплексу України/ Н.І. Бурлака, О.М. Балтремус// Економіка. Фінанси. Менеджмент: актуальні питання науки і практики. 2017. №9. С. 31-38.
7. Коденська М.Ю. Закономірності розвитку аграрно-промислового виробництва та ефективність його функціонування/ М.Ю. Коденська, С.А. Сегеда // Економіка АПК. 2018. № 6. С. 30-39.
8. Офіційний сайт ФАО. Режим доступу: <http://www.fao.org/home/ru/>.
9. Статистичний збірник "Сільське господарство України за 2017". Київ: Державна служба статистики України, 2018. с. 245.
10. Статистичний збірник "Статистичний щорічник України за 2017". Київ: Державна служба статистики України, 2018. с. 541.

11. Статистичний бюлетень "Реалізація продукції сільського господарства сільськогосподарськими підприємствами у 2016". Київ: Державна служба статистики України, 2017. с. 54.

12. Офіційний сайт державної служби статистики України. Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>.

References

1. Kaletnik H.M. & Pchelianska H.O. (2014). Mistse i rol prodovolchoi bezpeky u formuvannia ekonomichnoi bezpeky Ukrainy [Place and role of food security in the formation of economic security of Ukraine]. *Biznes Inform – Business Inform*, 2, 30-34 [in Ukrainian].

2. Kaletnik H.M. (2015). Stratehiko-instytutsiini zasady efektyvnosti vykorystannia potentsialu ahrarynogo sektoru ekonomiky [Strategic and institutional framework for effective use of the potential of the agricultural sector]. *Ekonomika. Finansy. Menedzhment: aktualni pytannia nauky i praktyky – Economy. Finances. Management: topical issues of science and practical activity*, 1, 3-15 [in Ukrainian].

3. Sabluk P.T. (2011). Innovatsiina model rozvytku ahrarynogo sektoru ekonomiky Ukrainy ta rol nauky v yii stanovleni [Innovative model of development of agrarian sector of economy of Ukraine and the role of science in its formation]. *Problemy innovatsiino-investytsiynogo rozvytku – Problems of innovation and investment development*, 2, 200-208 [in Ukrainian].

4. Mazur A.H. & Samborska O.Iu. (2016). Evoliutsiia malykh form hospodariuvannia na seli [Evolution of small farms in rural areas]. *Ekonomika, finansy, menedzhment: aktualni pytannia nauky i praktyky – Economy. Finances. Management: topical issues of science and practical activity*, 8, 19-26 [in Ukrainian].

5. Andriichuk V.H. (2009) Nadkontsentratsiia ahropromysloвого виробnytstva i zemelnykh resursiv ta yii naslidky [Over-concentration of agro-industrial production and land resources and its consequences]. *Ekonomika APK – Economy of AIC*, 2, 3- 14 [in Ukrainian].

6. Burlaka N.I., Baltremus O.M. (2017). Stan ta perspektyvy rozvytku ahropromysloвого комплексу Ukrainy [State and prospects of development of agro-industrial complex of Ukraine]. *Ekonomika. Finansy. Menedzhment: aktualni pytannia nauky i praktyky – Economy. Finances. Management: topical issues of science and practical activity*, 9, 31-38 [in Ukrainian].

7. Kodenska M.Iu., Seheda S.A. (2018). Zakonomirnosti rozvytku ahrarynopro-mysloвого виробnytstva ta efektyvnist yoho funktsionuvannia [Regularities of development of agrarian and industrial production and efficiency of its functioning]. *Ekonomika APK – Economy of AIC*, 6, 30-39 [in Ukrainian].

8. Ofitsiyni sait FAO [Official site FAO]. Retrieved from: <http://www.fao.org/home/ru/>.

9. Statystychnyi zbirnyk "Silske hospodarstvo Ukrainy za 2017" (2018). [Statistical collection "Agriculture of Ukraine for 2017"]. Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy – State Statistics Service of Ukraine [in Ukrainian], 245.

10. Statystychnyi zbirnyk "Statystychnyi shchorichnyk Ukrainy za 2017" (2018) [Statistical collection " Statistical Yearbook of Ukraine for 2017"]. Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy – State Statistics Service of Ukraine [in Ukrainian], 541.

11. Statystychnyi biuletен "Realizatsiia produktsii silskoho hospodarstva silskohospodarskymy pidpriemstvamy u 2016" (2017) [Statistical Bulletin "Sales of agricultural products by agricultural enterprises in 2016"]. Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy – State Statistics Service of Ukraine [in Ukrainian], 54.

12. Ofitsiyni sait derzhavnoi sluzhby statystyky Ukrainy [Official website of the state statistics service of Ukraine]. Retrieved from: <http://www.ukrstat.gov.ua/> [in Ukrainian].

**ANNOTATION
AGRICULTURE OF UKRAINE: CURRENT STATE AND
FEATURES OF DEVELOPMENT**

*POTAPOV Alexander,
Scientific Competitor of the Agrarian Management Department,
Vinnytsia National Agrarian University
(Vinnytsia)*

The article presents the main results of the analysis of the current state of agriculture in Ukraine. The analysis of the main macroeconomic indicators and changes in the share of agriculture in the GDP of the world economy is made. Changes in the number of enterprises in the context of organizational and legal forms of management are estimated on the basis of the multiplicity of the agricultural sector.

The assessment of changes in the share of agriculture in the economy of Ukraine, which allowed to assert the importance of the role of agricultural business in the national economy and its strong export potential is fulfilled. Based on the analysis of the main indicators of agricultural production, it is determined that the industry has the opportunities for economic growth and is characterized by an increase in output, investment and wages. The most developed is crop production, the functioning of which is stimulated by the export of raw materials, grains and oilseeds.

Key words: national economy, agriculture, macroeconomic indicator, development trend, plant growing, farming.

Tabl.: 8. Fig.: 1. Lit.: 12.

**АННОТАЦИЯ
СЕЛЬСКОЕ ХОЗЯЙСТВО УКРАИНЫ:
СОВРЕМЕННОЕ СОСТОЯНИЕ И ОСОБЕННОСТИ РАЗВИТИЯ**

*ПОТАПОВ Александр Сергеевич,
соискатель кафедры аграрного менеджмента,
Винницкий национальный аграрный университет
(Винница)*

В статье изложены основные результаты анализа современного состояния сельского хозяйства Украины. Проанализированы основные макроэкономические показатели и изменение доли сельского хозяйства в структуре ВВП мирового хозяйства. На основе тезиса об многоукладности аграрного сектора оценены изменения количества предприятий в разрезе организационно-правовых форм хозяйствования.

Проведена оценка изменений доли сельского хозяйства в экономике Украины, что подтвердило значимость роли аграрного бизнеса в системе национальной экономики и его экспортный потенциал. На основе проведенного анализа основных показателей производства сельского хозяйства определено, что отрасль имеет широкие возможности для экономического роста и характеризуется увеличением выпуска продукции, инвестиций и заработной платы. Наиболее развитым остаётся растениеводство, функционирование которого стимулируется экспортными поставками сырья зерновых и масличных культур.

Ключевые слова: национальная экономика, сельское хозяйство, макроэкономические показатели, тенденции развития, растениеводство, животноводство.

Таб.: 8. Рис.: 1. Лит.: 12.

Відомості про автора

ПОТАПОВ Олександр Сергійович – здобувач кафедри аграрного менеджменту, Вінницький національний аграрний університет (21008, м. Вінниця, вул. Сонячна, 3, e-mail nauka.service@gmail.com).

ПОТАРОВ Alexander – Scientific Competitor of the Department of Agrarian Management, Vinnytsia National Agrarian University (21008, Vinnytsia, 3 Sonyachna Str., e-mail nauka.service@gmail.com),

ПОТАПОВ Александр Сегреевич – соискатель кафедры аграрного менеджмента, Винницкий национальный аграрный университет (21008, г. Винница, ул. Солнечная, 3, e-mail nauka.service@gmail.com).

УДК 658.3.007:331.108.43

**СТІЙКИЙ РОЗВИТОК
РЕГІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ В
УМОВАХ ВИЗНАЧЕНИХ
СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИХ
ПРІОРИТЕТІВ ©**

М.В. КРИШТОПА,
здобувач,
Запорізький національний університет
(м. Запоріжжя)

У статті визначені основні пріоритети забезпечення стійкості регіональної економіки, які базуються на формуванні ефективних соціальних, економічних та екологічних параметрів, визначено пріоритетність дій на державному та регіональному рівні у забезпеченні ефективності й результативності модернізаційних засад. Запропоновані напрями формування передумов забезпечення стійкості регіонального розвитку. Визначено пріоритетні цілі забезпечення стійкості соціально-економічного розвитку регіонів. Проаналізовано рівень фінансування регіонів України у 2018 році за даними державної служби статистики України. Визначено, що сутнісний характер регіональних соціально-економічних систем визначається їхніми внутрішніми властивостями, які, в свою чергу, характеризуються комплексним, структурним, функціональним і інтегративним аспектами. Представлено структуру економічного потенціалу в системі забезпечення стійкості регіональної економіки. Визначено основні проблеми, які виникають на шляху до забезпечення стійкого розвитку регіонів України.

Ключові слова: регіон, регіональна економіка, стійкий розвиток, соціально-економічний розвиток, модернізація.

Рис.: 2. Літ.: 8.

© **М.В. КРИШТОПА, 2018**

Науковий керівник: доктор економічних наук Бухаріна Л.М.